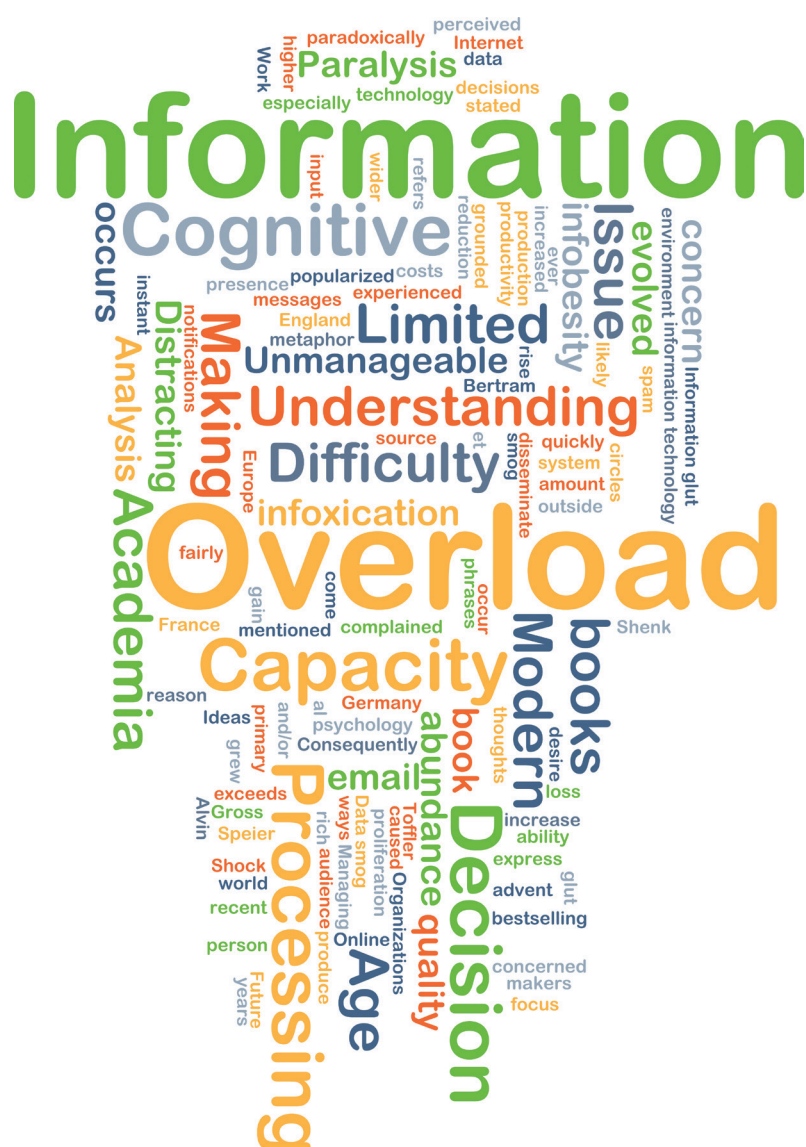

Om Forskning og revisjon

Kyrre Kjelleveld (30) er mottaker av Revisorforeningens doktorgradsstipend og har påbegynt fjerde året av sin doktorgrad i revisjon og finansregnskap ved Norges Handelshøyskole. I denne spalten vil han presentere relevante forskningsfunn fra inn- og utland i et forsøk på å gjøre forskningen mer tilgjengelig for praktiserende revisorer.

Når mer informasjon leder til dårligere beslutninger

Stadig mer informasjon blir tilgjengelig for oss i dagliglivet. Vi kan lese blogger, andres Facebook-kommentarer og dusinvis av nyhetsartikler før vi tar en beslutning. Noe av denne informasjonen vil være relevant for beslutningen, men trolig vil mesteparten være irrelevant.

For revisor gjør ny teknologi stadig mer av kundens data tilgjengelig for analyse. Mange har skrevet om kunsten å finne de viktige signalene, som for eksempel kan indikere økt risiko for misligheter, i all støyen av irrelevante data som vil omgi dem.

Når revisor må skille mellom diagnostisk og ikke-diagnostisk informasjon i langt større grad, blir et viktig forskningsspørsmål hvordan dette påvirker kvaliteten på revisjonen.

Ikke-relevant informasjon utvanner den nyttige informasjonen

Det viser seg etter flere tiår med psykologiske studier at tilstedeværelsen av informasjon som ikke er relevant for en beslutning, likevel kan påvirke den, hvis den ikke-relevante informasjonen presenteres sammen med den relevante (kjent som «dilution effects»). Den ikke-relevante informasjon kan nemlig utvanne effekten den beslutningsrelevante informasjon bør ha på vurderingene våre. Vi ender med å ta dårligere beslutninger selv om vi har tilgang til den samme informasjonen.

En psykologisk forklaring med mye forskningsbelegg er at mennesker tar beslutninger ved å sammenligne informasjon som er relevant for beslutningen med hva man vet om karakteristikk ved målet/målgruppen. Informasjon man anser som mer representativ, får større vekt. Dette er en kjent beslutningsfelle, hvor vi mennesker ofte hopper til konklusjoner basert på at vi oppfatter det som representativt for hva vi vet fra før.

Dette har nok alle som går gatelangs på nattetid i hettegenser opplevd gjennom skvetne blikk fra forbipasserende.

Kan lede revisor til feil beslutninger

Hvis en revisor blir gitt informasjon som indikerer økt mislighetsrisiko ved ledelsen, og i en annen situasjon får tilsvarende informasjon, men også får informasjon som ikke er relevant for å vurdere misligheter, vil han i den andre situasjonen kunne oppleve den relevante informasjonen som mindre representativ for målgruppen, som er ledere med mislighetsrisiko. Dette vil kunne lede til feilaktig lav risikovurdering.

En rekke studier har bekreftet en slik negativ beslutningstendens hos revisorer. Man kunne tenke seg at siden revisor er ansvarlig overfor andre både oppover og nedover i systemet, så vil dette lede til ekstra tankevirksomhet og derfor mindre risiko for slike utvanningseffekter. Det viser seg at dette ikke er tilfelle. Å gjøre revisorer mer ansvarlige for risikovurderingen, reduserer heller ikke utvanningseffekter av irrelevant informasjon.

Mer tidspress kan imidlertid redusere utvanningseffekter, og utvanningseffekten avtar med mer arbeidserfaring. Managere og partnere er altså mindre utsatt enn seniorer og nyansette.

Frekvenser er lettere å håndtere enn prosenter

Hvordan informasjon blir presentert for revisor har også betydning for hvor stor utvanningseffekten blir.

Mennesker ser ut til å håndtere risikovurderinger lettere hvis vurderingen blir målt i frekvenser fremfor sannsynlighetsprosenter. Det er altså enklere å håndtere at sannsynligheten for å få Yatzy på ett forsøk (fem terninger) er 1 av 1296 enn at sannsynligheten er 0,000772 – eller 1/1296-del).

Det koster oss mindre kognitiv energi å håndtere frekvenser. Av den grunn kan det også være lettere å oppdatere

vår estimerte sannsynlighet (bayesiansk tenkning) etter at ny informasjon forekommer, når vi forholder oss til frekvenser og ikke prosenter.

Studie fra NHH foreslår en billig løsning

En ny studie ledet av professor Aasmund Eilifsen (NHH) har undersøkt om utvanningseffekter kan reduseres ved å endre vurdering av mislighetsrisikoen fra sannsynlighetsprosenter til frekvenser. Gjennom et eksperiment med 174 revisorer og studenter på masterstudiet i regnskap og revisjon (MRR) ved NHH, fant forskerteamet at revisorer lar seg påvirke mindre av irrelevant informasjon når de må vurdere mislighetsrisikoen i frekvenser.

Effekten var spesielt stor når den irrelevante informasjonen (ikke relatert til risikoen for misligheter) var ikke-nøytral og positiv til ledelsen. Dette er spesielt viktig siden selskapsledere ofte vil kunne ønske å presentere selskapet og seg selv i et positivt lys.

Studiet foreslår altså en billig og lett implementerbar intervensjon, som vil kunne forbedre revisors risikovurderinger i situasjoner med store informasjonsmengder.

Les videre:

Mitigating the Dilution Effect in Auditors' Judgments Using a Frequency Response Mode av Eilifsen, Kochetova og Messier Jr. (2017).

Improving Auditors' Fraud Judgments Using a Frequency Response Mode av Eilifsen, Kochetova og Messier Jr. (2011).